

บทที่ 3 หน่วยทางเคมี

(Unit of Chemistry)

วัตถุประสงค์

1. หน่วยน้ำหนัก
2. หน่วยความเข้มข้นของสารละลาย
3. สามารถเตรียมสารละลายจากสารของแข็งหรือของเหลวที่ความเข้มข้นต่างๆ ได้

★ หน่วยน้ำหนัก ★

★ 1. น้ำหนักอะตอม คือน้ำหนักของธาตุต่าง ๆ ที่มี
จำนวนอะตอมเท่ากับ 6.02×10^{23} ตัว

6.02×10^{23} คือ เลขอโวการ์โด (Avogadro's number)

Ca จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

Sponsored Links

Sponsored Links

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1 H ไฮโดรเจน 1.00794	อะตอม ลิเทียม ชื่อ น้ำหนัก																2 He ฮีเลียม 4.002602
3 Li ลิเทียม 6.941	4 Be เบริลเลียม 9.012182																
11 Na โซเดียม 22.9897	12 Mg แมกนีเซียม 24.305																
19 K โพแทสเซียม 39.0983	20 Ca แคลเซียม 40.078	21 Sc สแกนเดียม 44.955912	22 Ti ไทเทเนียม 47.867	23 V วานาเดียม 50.9415	24 Cr โครเมียม 51.9961	25 Mn แมงกานีส 54.938045	26 Fe เหล็ก 55.845	27 Co โคบอลต์ 58.933195	28 Ni นิกเกิล 58.6934	29 Cu ทองแดง 63.546	30 Zn สังกะสี 65.38	31 Ga แกเลียม 69.723	32 Ge เจอร์เมเนียม 72.63	33 As สารหนู 74.9216	34 Se ซีลีเนียม 78.96	35 Br โบรมีน 79.904	36 Kr คริปทอน 83.798
37 Rb รูบิเดียม 85.4678	38 Sr สตรอนเทียม 87.62	39 Y อิตเทรียม 88.90585	40 Zr เซอร์โคเนียม 91.224	41 Nb ไนโอเบียม 92.90638	42 Mo โมลิบดีนัม 95.96	43 Tc เทคนีเชียม (98)	44 Ru รูทีเนียม 101.07	45 Rh โรเดียม 102.9055	46 Pd แพลเลเดียม 106.42	47 Ag เงิน 107.8682	48 Cd แคดเมียม 112.411	49 In อินเดียม 114.818	50 Sn ดีบุก 118.71	51 Sb พลวง 121.76	52 Te เทลลูเรียม 127.6	53 I ไอโอดีน 126.90447	54 Xe ซีนอน 131.293
55 Cs ซีเซียม 132.905...	56 Ba แบเรียม 137.327	57-71	72 Hf แฮฟเนียม 178.49	73 Ta แทนทาลัม 180.94788	74 W ทังสเตน 183.84	75 Re รีเนียม 186.207	76 Os ออสเมียม 190.23	77 Ir อิริเดียม 192.217	78 Pt แพลทินัม 195.084	79 Au ทองคำ 196.966...	80 Hg ปรอท 200.59	81 Tl เทลลูเรียม 204.3833	82 Pb ตะกั่ว 207.2	83 Bi บิสมัท 208.9804	84 Po พอลโลเนียม (209)	85 At แอสทาทีน (210)	86 Rn เรดอน (222)
87 Fr แฟรนเซียม (223)	88 Ra เรเดียม (226)	89-103	104 Rf รัฟเทอร์ฟอร์เดียม (261)	105 Db ดubenium (268)	106 Sg ซีบอร์เกียม (271)	107 Bh โบห์เรียม (272)	108 Hs ฮาสดเนียม (270)	109 Mt ไมต์เนเรียม (278)	110 Ds ดาร์สเตกฮายม์ (281)	111 Rg เร็นด์แกม (280)	112 Cn ซินบอร์เกียม (285)	113 Uut อูอันนุเทรียม (284)	114 Uuq อูแควกควิเดียม (289)	115 Uup อูแปนงกควิเดียม (288)	116 Uuh อูแฮกควิเดียม (293)	117 Uus อูแซนงกควิเดียม (294)	118 Uuo อูอูเอกควิเดียม (294)

273 เคลวิน
0° เซลเซียส
32° ฟาเรนไฮต์

- C** แข็ง
- Hg** เหลว
- H** ก๊าซ
- Rf** ไม่ทราบ

สำหรับธาตุที่ไม่มีไอโซโทปที่คงที่ เลขบอกมวลของไอโซโทปที่มีค่าครึ่งชีวิตยาวที่สุดแสดงอยู่ในวงเล็บ

ตารางธาตุ ลิขสิทธิ์การออกแบบและอินเทอร์เน็ต © 1997 Michael Dayah. Ptable.com อัปเดตล่าสุด 23 มิ.ย. 2011

57 La แลนทานานัม 138.90547	58 Ce ซีเรียม 140.116	59 Pr พรซีโอดิเมียม 140.90765	60 Nd นีโอดิเมียม 144.242	61 Pm โพรมิเทียม (145)	62 Sm ซามาเรียม 150.36	63 Eu ยูโรเปียม 151.964	64 Gd แกโดลิเนียม 157.25	65 Tb เทอร์บียม 158.92535	66 Dy ดิสโพรเซียม 162.5	67 Ho โฮลมีเนียม 164.93032	68 Er เออร์เบียม 167.259	69 Tm ทูลิเมียม 168.93421	70 Yb อิตเทอร์บียม 173.054	71 Lu ลูทีเทียม 174.9668
89 Ac แอกทิเนียม (227)	90 Th ทอเรียม 232.03806	91 Pa ปาราทังเนียม 231.03588	92 U ยูเรเนียม 238.02891	93 Np เนปทูเนียม (237)	94 Pu พลูโทเนียม (244)	95 Am อะเมริเซียม (243)	96 Cm คูริียม (247)	97 Bk เบอริลเลียม (247)	98 Cf แคลิฟอร์เนียม (251)	99 Es ไอเอสไตน์... (252)	100 Fm เฟรมเมียม (257)	101 Md แมนดลิวีเยียม (258)	102 No โนบิเลียม (259)	103 Lr ลอเรนเซียม (262)

Cd จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

Fe จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

Br จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

S จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

★ 2. กรัมอะตอม

คือ หน่วยน้ำหนักของธาตุ 1 กรัมอะตอม จะมีค่าเท่ากับน้ำหนักอะตอมของธาตุนั้น

$$\text{no. gaw} = \frac{\text{น้ำหนักสาร (g)}}{\text{น้ำหนักอะตอม}}$$

★ 3. น้ำหนักโมเลกุล

N_2 จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

Cl_2 จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

KOH จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

C_2H_5OH จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนักเท่ากับ กรัม

★ 4. กรัมโมเลกุล

คือ น้ำหนักที่ได้จากการนำน้ำหนักของอะตอมแต่ละธาตุในโมเลกุลมารวมกัน

$$\text{no. mole} = \frac{\text{น้ำหนักสาร (g)}}{\text{น้ำหนักโมเลกุล}}$$

$$\text{no. m mole} = \frac{\text{น้ำหนักสาร (mg)}}{\text{น้ำหนักโมเลกุล}}$$

★ 5. น้ำหนักสูตร

คือ น้ำหนักของสารต่าง ๆ ที่มีจำนวน 6.02×10^{23} ตัว ซึ่งสามารถคิดได้จากน้ำหนักอะตอมของธาตุต่าง ๆ ในสูตรเคมีของสารประกอบนั้น ๆ มารวมกัน เช่น

$\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนัก = **126.066** กรัม

$\text{Na}_2\text{B}_4\text{O}_7 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$ จำนวน 6.02×10^{23} ตัว มีน้ำหนัก = **381.372** กรัม

★ 6. กรัมน้ำหนักสูตร

คือ หน่วยน้ำหนักของสารประกอบที่ 1 กรัมน้ำหนักสูตรจะมีค่าเท่ากับน้ำหนักสูตรของสารประกอบนั้น ๆ

$$\text{no. gfw} = \frac{\text{น้ำหนักสาร (g)}}{\text{น้ำหนักสูตร}}$$

★ 7. น้ำหนักสมมูล

คือ น้ำหนักสูตรหารด้วยเลขออกซิเดชัน (Oxidation state) ที่เปลี่ยนไปในปฏิกิริยารีดอกซ์ น้ำหนักสมมูลจะมีค่าเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาเป็นชนิดใด

H_3PO_4	น้ำหนักสมมูลเท่ากับ	32.67
H_2PO_4	น้ำหนักสมมูลเท่ากับ	48.50
HNO_3	น้ำหนักสมมูลเท่ากับ	63.00

★ 8. กรัมสมมูล

คือ หน่วยน้ำหนักของสารประกอบที่ 1 กรัมสมมูลจะมีค่าเท่ากับน้ำหนักสมมูลของสารประกอบนั้น ๆ

$$\text{no. gmE} = \frac{\text{น้ำหนักสาร(g)}}{\text{น้ำหนักสมมูล(eq.wt)}}$$

สรุป หน่วยน้ำหนัก

1. น้ำหนักอะตอม คู่กับ กรัมอะตอม
2. น้ำหนักโมเลกุล คู่กับ กรัมโมเลกุล (mole)
3. น้ำหนักสูตร คู่กับ กรัมน้ำหนักสูตร
4. น้ำหนักสมมูล คู่กับ กรัมสมมูล (สารละลายกรด)

แบบฝึกหัด

1. จงหากรัมอะตอมของธาตุต่อไปนี้

1.1 ชั่งเหล็ก (Fe) มา 1.5250 กรัม

1.2 ชั่งแทนทาลัม (Ta) มา 28.50 กรัม

1.3 ชั่งวานาเดียม (V) มา 0.8880 กรัม

2. จงหากรัมโมเลกุล (mole) ของสารต่อไปนี้

2.1 ชั่งสาร NaOH (40 g/mol) มา 32.00 กรัม

2.2 ชั่งสาร KHP (204.28 g/mol) มา 0.5500 กรัม

★ หน่วยความเข้มข้น ★

1. โมลาร์ (Molarity : M)

คือ จำนวนโมลของสารประกอบที่มีอยู่ในสารละลาย ปริมาตร 1 ลบ.คม.หรือจำนวนมิลลิโมลของสารประกอบที่มีอยู่ในสารละลาย 1 ลบ.คม.

$$M = \frac{\text{no. mole}}{\text{dm}^3} = \frac{\text{no. mmole}}{\text{cm}^3}$$

ตัวอย่างที่ 3.1

จงเตรียมสารละลาย NH_4Cl เข้มข้น 1.0 M ใน ปริมาตร 250 มล.

ตัวอย่างที่ 3.2

จงเตรียมสารละลาย NaOH เข้มข้น 1.5 M ใน ปริมาตร 100 มล.

ตัวอย่างที่ 3.3

จงเตรียมสารละลาย KHP (MW 204.28 g/mole; %assay = 99.8%) เข้มข้น 0.012 M ในปริมาตร 500 มล.

2. โมแลล (MOLALITY)

คือ หน่วยความเข้มข้นที่แสดงในเทอมของจำนวนโมลของตัวถูกละลายต่อตัวทำละลายหนึ่งกิโลกรัม สารละลายที่มีความเข้มข้นเป็นโมแลลิตี จะเรียกว่าสารละลายโมแลล (Molal solution)

$$m = \frac{n \text{ (จำนวนโมลของตัวถูกละลาย)}}{\text{Kg (กิโลกรัมของตัวทำละลาย)}}$$

3. ฟอर्मาลิตี (Formality, F)

คือ จำนวนกรัมน้ำหนักสูตรของสารที่มีอยู่ในสารละลาย ปริมาตร 1 ลบ.คม.สารละลายที่มีความเข้มข้นเป็น ฟอर्मาลิตี จะเรียกว่าสารละลายฟอर्मอล (Formal solution)

$$F = \frac{\text{กรัมน้ำหนักสูตร}}{\text{ปริมาตร}}$$

4. นอร์มาลิตี (Normality, N)

คือ จำนวนกรัมสมมูลของสารละลาย 1 ลบ.คม. หรือ
จำนวนมิลลิกรัมสมมูลในสารละลาย 1 ลบ.ซม.

$$N = \frac{\text{no. gE}}{\text{dm}^3} = \frac{\text{no. mgE}}{\text{cm}^3}$$

ตัวอย่างที่ 3.4

จงเตรียมสารละลาย H_2SO_4 (MW .....g/mole)
เข้มข้น 0.50 N ในปริมาตร 100 มล.

ตัวอย่างที่ 3.5

จงเตรียมสารละลาย HNO_3 (MW .....g/mole)
เข้มข้น 0.025 N ในปริมาตร 2500 มล.

ตัวอย่างที่ 3.6

จงเตรียมสารละลาย H_3PO_4 (MW .....g/mole)
เข้มข้น 0.010 N ในปริมาตร 100 มล.

5. ความเข้มข้นเป็นเปอร์เซ็นต์ (Percentage concentration)

สามารถคิดได้ 3 แบบ

$$5.1 \text{ weight percent (w/w)} = \frac{\text{wt. of solute} \times 100}{\text{wt. of solution}}$$

$$5.2 \text{ volume percent (v/v)} = \frac{\text{volume of solute} \times 100}{\text{volume of solution}}$$

$$5.3 \text{ weight volume percent (w/v)} = \frac{\text{wt. of solute} \times 100}{\text{volume of solution}}$$

$$M = \frac{10 \times P(w/v)}{MW}$$

$$M = \frac{10 \times P(w/w)d}{MW}$$

เมื่อ d = ความหนาแน่นของสารละลาย

$$M = \frac{10 \times P(v/v)D}{MW}$$

เมื่อ D = ความหนาแน่นของตัวถูกละลาย

ตัวอย่างที่ 3.8

☐ จงหาความเข้มข้นของกรดต่อไปนี้

(1) HNO_3 ; 63.01 g/mole, $d = 1.5129$ g/ml, 68%

(2) HCl ; 36.45 g/mole, $d = 1.18$ g/ml, 38%

(3) H_2SO_4 ; 98.079 g/mole, $d = 1.84$ g/ml, 98%

ตัวอย่างที่ 3.9

จงเตรียมสารละลายแคลเซียมไอออน (Ca^{2+}) เข้มข้น 0.15 M
จาก $\text{Ca}(\text{NO}_3)_2$ มวลโมเลกุลเท่ากับ 164.088 g/mol

AW. Ca = 40.08

AW. N = 14.01

AW. O = 15.99

ตัวอย่างที่ 3.10

จงเตรียมสารละลายแบเรียมไอออน (Ba^{2+}) เข้มข้น 1.50 M
จาก BaCl_2 มวลโมเลกุลเท่ากับ 208.23 g/mol

6. จำนวนส่วนในล้านส่วน (parts per million)

สำหรับสารที่เจือจางมากๆ จะใช้หน่วยความเข้มข้นเป็น
จำนวนส่วนในล้านส่วน (ppm)

$$\text{ppm} = \frac{\text{wt. of solute} \times 10^6}{\text{wt. of solution}} = \text{mg/L}$$

$$\text{ppb} = \frac{\text{wt. of solute} \times 10^9}{\text{wt. of solution}} = \mu\text{g/L}$$

ตัวอย่างที่ 3.11

เตรียมสาร 25 ppm : ชั่งสารมา 25 mg ละลายในตัว
ทำละลาย 1 L

เตรียมสาร 250 ppm : ชั่งสารมา ....mg ละลายในตัว
ทำละลาย 1 L

เตรียมสาร 1000 ppm : ชั่งสารมา .... mg ละลายในตัว
ทำละลาย 10 ml

เตรียมสาร 12 ppm : ชั่งสารมา ....mg ละลายในตัว
ทำละลาย 50 ml

ตัวอย่างที่ 3.12

เตรียมสาร 50 ppb : ชั่งสารมา 50 μg ละลายในตัว
ทำละลาย 1 L

เตรียมสาร 3 ppb : ชั่งสารมา .... μg ละลายในตัว
ทำละลาย 50 mL

เตรียมสาร 300 ppb : ชั่งสารมา .... μg ละลายในตัว
ทำละลาย 10 ml

เตรียมสาร 85 ppb : ชั่งสารมา .... μg ละลายในตัว
ทำละลาย 250 ml

สรุปหน่วยความเข้มข้น

$$1. \text{ Molar (M)} = \frac{\text{mole}}{L} = \frac{\left(\frac{g}{MW}\right)}{1000mL}$$

$$2. \text{ Formality (F)} = \frac{gfw}{L} = \frac{\left(\frac{g}{fw}\right)}{L}$$

$$3. \text{ Normality (N)} = \frac{gE}{L} = \frac{\left(\frac{\frac{g}{MW}}{\text{oxidation}}\right)}{L}$$

สรุปหน่วยความเข้มข้น

4. $\%(w/w)$, $\%(w/v)$, $\%(v/v)$

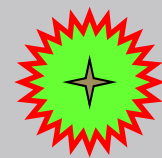
$$5. \text{ ppm} = \frac{mg}{L} = \frac{10^{-3} g}{L}$$

$$6. \text{ ppb} = \frac{\mu g}{L} = \frac{10^{-6} g}{L}$$

ส่วนใหญ่เราจะรู้จัก p – function ในรูปของ pH ซึ่ง
จะหมายถึง $-\log [\text{concentration}]$

$$\text{pX} = -\log[X]$$

$$\text{pH} = -\log[\text{H}^+]$$

$$\text{pOH} = -\log[\text{OH}^-]$$

ตัวอย่างที่ 3.13 จงคำนวณ p – function ของไอออนแต่ละชนิดในสารละลาย 2.00×10^{-6} M NaCl และ 3.50×10^{-8} M HCl

$$\begin{aligned} \text{pH} &= -\log[\text{H}^+] = -\log(3.50 \times 10^{-8}) \\ &= 8 - 0.54 = 7.456 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{pNa} &= -\log[\text{Na}^+] = -\log(2.00 \times 10^{-6}) \\ &= 6 - 0.301 = 5.699 \quad \# \end{aligned}$$

สำหรับ Cl^- ต้องรวมความเข้มข้นของสารทั้งสองแล้วค่อย
คำนวณหา p – function

$$[\text{Cl}^-] = 2.00 \times 10^{-6} \text{ M} + 3.50 \times 10^{-8} \text{ M} = \dots\dots\dots\text{M}$$

$$\text{pCl} = -\log[\text{Cl}^-] = -\log(\dots\dots\dots)$$

$$= \dots\dots\dots \#$$

“ จบการบรรยาย ”

บทที่ 3

หน่วยทางเคมี

(Unit of Chemistry)

